

Променљиве и непроменљиве речи (именице и придеви)

Врсте речи

У нашем језику има 10 врста речи: 5 променљивих (именице, заменице, придеви, бројеви и глаголи) и 5 непроменљивих (прилози, предлози, узвици, везници и речце).

Променљиве речи

Променљиве именске речи (именице, заменице, придеви и неки бројеви) мењају се по роду (мушки, женски и средњи род), броју (једнина и множина) и падежима; та промена зове се деклинација.

Глаголи се мењају по лицима, временима, начинима, виду и роду, а та промена зове се коњугација (конјугација)

Шта су именице?

Именице су променљиве речи које означавају: неко биће, предмет, појаву, појам уопште, као скуп особина.

У нашем језику има 7 врста именица: властите (Марко, Мира, Београд, Цер), заједничке (мајка, син, књига, прозор), збирне (лишће, пруће, камење, деца, телад, јагњад, момчад), градивне (вода, уље, вино, злато, олово), мисаоне (апстрактне) (младост, туга, љубав, срећа), бројне (осмица, седмица, петица) и глаголске (писање, читање, трчање, скакање итд.) Опширније о именицама - овде

Заменице

Заменице су променљиве речи чија је функција да упућују на лица, ствари и особине.

Заменице се деле на именичке и придевске

Придеви

Придеви су несамосталне променљиве речи које означавају: особину, припадност и материју именице уз коју стоје. Придеви се деле на: описне, присвојне, градивне, месне и временске.

Бројеви

Бројеви су несамосталне, делимично променљиве, речи које означавају колико има чега што значи именица уз коју стоје. Бројеви се деле на: основне, редне и збирне.

Глаголи

Глаголи су несамосталне променљиве речи које означавају: радњу, стање и збивање.

Прилози

Прилози су речи које стоје уз глаголе, придеве, именице и друге прилоге, одређујући их по неком од сталних пратилачких елемената.

### Предлози

Предлозу су непроменљиве, помоћне речи које стоје испред падежних облика именских речи и служе за означавање њиховог односа према другим речима у реченици.

### Речце

Речце су обликом прилози или везници, али за разлику од њих, речце се употребљавају за означавање личног става говорног лица према ономе што се износи реченицом.

### Везници

Везници су непроменљиве речи које у реченици служе као веза са другим речима, а везују и реченице у сложеној реченици.

Именице су промењиве врсте речи којима се именује неко биће, предмет или појава. Граматичке категорије именице су род, број и падеж.

Зависно од броја који означава да ли има један објекат или више њих, именице могу да имају једнину и множину. Неке именице имају само једнину (сингуларија тантум), а неке само множину (плуралија тантум). Постоје именице које у једнини имају један, а у множини други облик.

Једнина (множина) именица:

кућа (куће), око (очи), раме (рамена), мајка (мајке), дете (деца), брат (браћа), лекар (лекари), пиле (пилићи), лист (листови), раме (рамена), ухо (уши)...

Именице које имају само множину:

уста, леђа, груди, прса, недра, новине, маказе, врата, панталоне, фармерке, мердевине, гаће, кола, плућа, носила, санке, Карловци, Вреоци, Дивчибаре, Винковци...

Именице које имају само једнину (именице које немају правилну, већ само суплетивну множину):

брат, господин, дете, властелин, Крагујевац, Ниш, Београд, Шарац, Јупитер, Марс

Именице које имају у једнини један, а у множини други облик:

човек (једнина) - људи (множина)

### Подела именица

► По роду именице се деле на :

☀ именице мушког, ☀ именице женског и ☀ именице средњег рода.

### Именице мушког рода

отац, син, деда, учитељ, пекар, лекар, тигар, лав, слон, авион, аутомобил, смех, плач, камен, мач, пиштољ, шестар, Милош, Алекса, Крагујевац...

### Именице женског рода

мама, бака, наставница, певачица, жирафа, зебра, стонога, оловка, гумица, болест, радост, срећа, прашина, пустиња, суза, киша, кабаница...

### Именице средњег рода

дете, унуче, пиле, маче, теле, јагње, поље, село, имање, име, учење, певање, лишће, цвеће, дрво, ћебе, чанче, перо, весло, море, језеро, оружје...

► По значењу именице се деле на:☀ властите, ☀ заједничке,☀ збирне,☀ градивне☀ мисаоне (апстрактне),

☀ глаголске и ☀ бројне именице.

Властите именице означавају властита имена бића, небеских тела и географских појмова.

Заједничке именице означавају имена бића, појава и предмета са заједничким особинама.

Збирне именице означавају имена више предмета или бића, скупа у неограниченом збиру.

Градивне именице означавају имена појмова који означавају неку материју, грађу.

Мисаоне именице именују оно што се не може опипати ни видети, нешто што се замишља.

Глаголске именице су именице настале од глагола и означавају радњу, стање и збивање.

Бројне именице су именице настале од бројева помоћу суфикса.

Придеви су промењиве врсте речи које стоје уз именицу и ближе је одређују, односно означавају неку од особина именице уз коју стоје. Они се слажу са именицом уз коју стоје по роду, боју и падежу. У реченици придеви нису самосталне речи, а врше службу атрибута или именског дела предиката, односно имају атрибутску или предикатску функцију.

Придеви су најчешће изведене речи.

Изведени придеви настају од именичне основе и коренских придева на које се додају творбени наставци. Неизведени или коренски придеви су једнозначне речи и њих у српском језику има мало (бео, црн, леп, брз, лењ, стар, млад, жив, блед...)

Придеви који настају од властитих имена бића (Анино, Мајин, Иванов...) пишу се великим словом.

Придеви настали од властитих имена који се завршавају на -СКИ, -ШКИ, -ЧКИ пишу се малим словом (српски, крагујевачки, фрушкогорски, бањалучки, нишки...)

Подела придева

► Према значењу придеви се деле на:☀ описне,☀ присвојне,☀ градивне,☀ временске,☀ месне.

Описни придеви означавају особину именице уз коју стоје, какво је нешто.

Присвојни придеви означавају припадност именице уз коју стоје некоме, чије је нешто.

Градивни придеви означавају од чега је направљена именица уз коју стоје.

Временски придеви означавају именицу по времену.

Месни придеви показују место.

Компарација придева

Промена описних придева по степену особине коју означава назива се компарација.

Ако се придевом исказује особина неког предмета или бића, кажемо да је придев у свом облику који се назива позитив.

Ако се придевом исказује да је особина неког бића или предмета јаче изражена у односу на исту особину неког другог бића или предмета са којим се пореди кажемо да је придев у облику који се назива компаратив. Овај облик се гради додавањем наставака - ИЈИ, - ЈИ, - ШИ на основни облик придева.

Ако се придевом исказује да је особина неког бића или предмета најјаче изражена у односу на исту особину неког другог бића или предмета са којим се пореди кажемо да је придев у облику који се назива суперлатив. Овај облик се гради додавањем речце НАЈ на компаратив придева. Речца се увек пише заједно са компаративом, а у случају када придев почиње словом Ј, оно се пише два пута.

Пример: јак - јач - најјачи, јасан - јаснији – најјаснији

Правила компарације не важе за све придеве у српском језику!

У српском језику постоји неколико придева код којих се компаратив и суперлатив не граде по правилима за компарацију, па за њих кажемо да имају неправилну компарацију. У те придеве спадају:

добар - бољи - најбољи

зао - гори - најгори

велики - већи - највећи

мали - мањи - најмањи

Да ли су именице и придеви променљиве или непроменљиве речи? Шта се означава именицама и придевима?